

	Крок	Аналіз
2	$R_{др}(\Box, b, a \diamond! \dot{I}(a, b, c) \rightarrow \Pi(c)) \Box \neg(\dot{I}(a, b, c) \rightarrow \Pi(c))$	Conj 4, 11
3	$N(a, b, P) \leftrightarrow (P(\Box, b, a \diamond! A(a, b)) \Box \neg A(a, b))$	3 озн. $N(x, y, P)$
4	$N(a, b, R_{др}) \leftrightarrow (R_{др}(\Box, b, a \diamond! \dot{I}(a, b, c) \rightarrow \Pi(c)) \Box \neg(\dot{I}(a, b, c) \rightarrow \Pi(c)))$	S в 13
5	$N(a, b, R_{др})$	3 14, 12

Позначення правил виводу та підстановки в аналізі ми вважаємо відомими; останній крок можна отримати за правилом, аналогічним до MP, або послідовністю застосувань DME, Simp, MP. Він якраз означає: «*a* порушив в умовах *b* норму дорожнього руху $R_{др}$ про правосторонній рух», і на його основі суддя має ухвалювати судові рішення.

*Крайник Г. С.,
к. ю. н., асистент кафедри кримінального права № 1
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»,
м. Харків*

Використання основних принципів логіки при кваліфікації злочинів

Принципи (закони) логіки – стійкі зв'язки між думками, що гарантують необхідні якості правильного міркування в будь-якій сфері – визначеність, послідовність, несуперечливість та доказовість [1, с. 45].

На мій погляд, не слід ототожнювати закони та принципи логіки, тому що буде порушено принцип тотожності; крім того, за змістом у цих термінів є певні відмінності. Закон: 1) встановлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу; 2) загальноприйняте, усталене правило співжиття, норма поведінки; 3) основне правило в якій-небудь ділянці людської діяльності; 4) об'єктивно існуючий, постійний і невід'ємний зв'язок між предметами, явищами або процесами; 5) сукупність догм релігії, віровчення [2, с. 396]. Принципи: 1) основні, вихідні положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку і т. ін.; 2) особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь 3) переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці [2, с. 1125].

Фахівці з галузей права України, де джерелом є закон, не ототожнюють принципи та закони. Зокрема, науковці з адміністративного права під принципами (але не законами – авт.) адміністративного права розуміють вихідні, об'єктивно зумовлені основоположні засади, відповідно до яких формуються і функціонують система та зміст цієї галузі права [3, с. 33]. Принципи (але не закони – авт.) кримінального права України – це основні,

провідні засади, які закріплені в нормах права і визначають побудову всієї галузі права, окремих її інститутів, правотворчу і правозастосовну діяльність [4, с. 15].

До основних принципів логіки належать: 1) тотожності; 2) несуперечності; 3) виключеного третього; 4) достатньої підстави [1, с. 45].

Кваліфікація злочинів – точне встановлення відповідності вчиненого винним суспільно небезпечного діяння складу конкретного закону, закріпленого в кримінальному законі [4, с. 94]. Правильна кваліфікація – необхідна умова забезпечення законності у боротьбі зі злочинністю [4, с. 95]. Розглянемо приклади кваліфікації необережних злочинів за принципами логіки.

Принцип тотожності вимагає, щоб у процесі міркування деякий термін вживався у тому самому сенсі [1, с. 47]. Як нелогічне ототожнювання відмінного, так нелогічне і розрізнення тотожного [5, с. 80]. Так, загибель людини означає біологічну смерть – смерть головного мозку людини.

Принцип несуперечності проголошує: два протилежні судження не можуть бути одночасно істинними; принаймні одне із них неодмінно хибне [1, с. 48]. Коли предмет володіє якоюсь ознакою, то не може в той же час не володіти нею. Зокрема, якщо було скоєне одне діяння, то скоєне не можна одночасно кваліфікувати як порушення правил використання повітряного транспорту (ст. 282 КК) та як порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК), в іншому випадку порушаться вимоги принципу несуперечності.

Принцип виключеного третього формується таким чином: про будь-який предмет думки можна або щось стверджувати, або щось заперечувати те ж саме – третього не дається [1, с. 49], тобто із двох суперечливих суджень про один і той же предмет, в один і той же час і в одному й тому ж відношенні одне неодмінно істинне, друге хибне, третього бути не може. Так, сумніви у кваліфікації (наприклад, загибель людини від одного удару ножем) можуть бути лише між умисним та необережним злочином, третього не дано, оскільки у ст. 23 КК передбачено лише дві форми вини: умисел і необережність.

Принцип достатньої підстави: будь-яка думка, виражена привселюдно, повинна мати достатню підставу [1, с. 46]. Із принципу достатньої підстави випливає така його вимога: будь-яка думка може бути істинною тільки тоді, коли вона обґрунтована. Зокрема, коли встановлено, що відбулось порушення при виконанні робіт з підвищеною небезпекою (згідно «Переліку робіт з підвищеною небезпекою», затвердженого Наказом Державного комітету з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 р. № 15), кваліфікувати скоєне слід за ст. 272 КК «Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою».

Як бачимо, належне використання принципів логіки сприяє правильній кваліфікації злочинів.

Література:

1. Логіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.; за заг. ред. проф. В. Д. Титова. – Х. : Право, 2005. – 208 с. 2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред.

В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с. 3. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с. 4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – 4-е вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2010. – 456 с. 5. Білецька Л. В. Логічні помилки в юридичній практиці, пов'язані з порушенням основних законів логіки / Логіка і право. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Логіка і право». Харків, 11 травня 2012 р. / Науковий редактор: д-р філос. наук, проф. О. М. Юркевич. – Х. : ФО-П Корецька Л.О., 2012. – 271 с. – С.79–81.

*Кузьмина О. В.,
декан юридического факультета
Ивановского государственного университета,
Россия, г. Иваново*

Логико-гносеологический процесс формирования внутреннего убеждения субъектов уголовно-процессуального доказывания

Соблюдение процессуальных правил, регулирующих доказывание, а равно и наличие у конкретных доказательств свойств относимости и допустимости, не влекут за собой однозначного вывода о правильности установления фактических обстоятельств дела. В силу этого центральной проблемой уголовно-процессуального доказывания всегда являлось решение вопроса о достоверности доказательств и достаточности их совокупности для вывода о виновности подсудимого. Средневековый инквизиционный процесс разработал целую систему количественных оценок «веса» каждого доказательства независимо от конкретных обстоятельств дела. На смену попыткам найти заранее определенное значение конкретного вида доказательств для решения вопроса о виновности обвиняемого пришёл принцип свободы оценки доказательств, т. е. оценка достоверности и достаточности доказательств производится по внутреннему убеждению лица, принимающего процессуальное решение (ст. 17 УПК РФ и 94 УПК Украины).

Процесс формирования убеждений можно рассматривать с разных сторон. Физиологическая основывается на закономерностях функционирования высшей нервной деятельности, когда сознание человека испытывает на себе влияние условных раздражителей в виде определенных знаний. Под их воздействием в коре головного мозга возникают и угасают определенные условные рефлексы. В данном аспекте убеждение нужно рассматривать как сложный процесс, происходящий в сознании и имеющий условно-рефлекторную природу. Психологическая сторона формирования убеждений представляет собой эмоциональное переживание, сопровождающее переход сомнений в уверенность, которая является неотъемлемым элементом любого убеждения. Гносеологический процесс формирования убеждений заключается в переходе от вероятных знаний к достоверным, то есть не только истинным, но и